Обґрунтування та проект створення ландшафтного заказника місцевого значення «Осокорківські луки - 3»

2020

З огляду на зміни клімату і характер забудови лівобережної частини Києва спостерігаються вкрай несприятливі умови для комфортного життя містян у густо населеному Дарницькому районі. Для збереження біорізноманіття, підтримання екологічної рівноваги, створення сприятливого для життя і здоров'я людини довкілля особливе значення набуває збереження останніх заплавних луків на значній території у межах Лівобережжя м. Києва.

Водно-болотні угіддя, які на чималих територіях збереглися на півдні Дарницького району, мають велике значення для екосистеми всього міста. Вони є залишками природних біотопів, однак, через їх розташування в межах міста, знаходяться під впливом прямої і опосередкованої людської діяльності. Ці території продовжують надавати важливі екологічні послуги і мають особливе значення як для людей, так і для дикої природи у ландшафтах південного Києва. Частково перетворені, вони відіграють важливу роль прихистків дикої природи на території міста.

Тривалий час не тільки в Україні, а і у світі значення водно-болотних угідь людьми недооцінювалося. Постраждала від тотального знищення і унікальна природа Лівобережного Києва. Втім із огляду на функції водно-болотних угідь подальший розвиток нашого міста дуже важливо спрямувати у русло збереження ще уцілілих ділянок.

Серед інших найбільш важливих екосистемних функцій водно-болотних угідь південних Осокорків можна назвати такі , як

● Забезпечення середовища існування видів тваринного і рослинного світу

● Підтримка біогеохімічних циклів

● Накопичення та трансформація поживних речовин

● Депонування вуглецю

● Формування мікроклімату

● Захист від ерозії

● Поліпшення якості води за допомогою біотичних, фізичних та хімічних процесів

● Акумуляція вод

Осокорківські луки мають важливе значення для екологічного балансу Дарницького району, обтяженого численними виробництвами, і впливу на кліматичну ситуацію цієї частини Києва, яка є однією із тих, що найбільше потерпають від високих температур у літній період.

Особливу увагу треба звернути на те, що територія ландшафтного заказника місцевого значення «Осокорківські луки - 3» межує із мисливським господарством за межами міста. А отже у період полювання є місцем порятунку для тварин.Також ця частина заплавних луків, боліт і озер півдня Києва лежить на шляху міграції перелітних птахів та є середовищем існування та місцем зростання для рослин та тварин, які охороняються міжнародними конвенціями.

Отже повноцінне функціонування ландшафтного заказника місцевого значення «Осокорківські луки - 3» надасть можливість

- зберегти і відновити ландшафтні комплекси лівобережної частини заплави річки Дніпро в межах Дарницького району міста Києва;
- зберегти популяції рідкісних видів флори і фауни та їх оселища;

- зберегти буферну зону мегаполісу, як важливого елементу для самовідновлення та оздоровлення екологічного стану міста.
- регламентувати і врегулювати користування цією територією, що не менш важливо з урахуванням антропогенного навантаження, яке постійно збільшується;
- збереже рекреаційні можливості для мешканців мегаполісу, перш за все прилеглих житлових кварталів, згідно діючих містобудівних норм у межах простої доступності.

Вибір категорії

З огляду на те, що територія, яка підлягає заповіданню, поєднує у собі різні ландшафтні комплекси, лучні, водні, болотні та лісові біотопи, найбільш ефективною формою для збереження біотичного різноманіття як єдиного цілісного та взаємопов'язаного комплексу, що об'єднує всі компоненти ландшафту, є саме категорія «ландшафтний заказник».

Згідно Закону України «Про природно-заповідний фонд України» заказниками оголошуються природні території (акваторії) з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів.

Оголошення заказників проводиться без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їхніх власників або користувачів згідно зі ст. 25 ЗУ «Про ПЗФ». Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Назва "Осокорки" пов'язана із деревом осокором (тополею чорною), яка є широко розповсюдженою в цих місцях. Ця назва також є історичною назвою даної місцевості. Назва заказника "Осокорківські луки - 3" має підкреслювати той факт, що границі проектованого заказника лежать поруч із границями іншого, вже створеного заказника – "Осокорківські луки", і значною мірою межують із кордонами іншого заказника - "Осокорківські луки — 3", які наразі перебуває у процесі створення.

Окрім того лише на цій території сучасні дарничани мають можливість отримати уяву про природу і ландшафти, які були частиною світогляду і побуту давніх пращурів, на землях яких вони живуть.

Фото 1. Мешканці села Осокорки на початку 20-го століття

Територія проектованого заказника розташована в межах Дарницького району м. Києва та Бориспільського району Київської області.

Проектований заказник розташований на земельних ділянках із кадастровими номерами 8000000000:96:001:0009, 8000000000:96:001:0010, 8000000000:96:001:0011, 8000000000:96:001:0013. Його площа складає 86.5 га - це землі комунальної власності територіальної громади міста Києва в особі Київської міської ради. Межі заказника позначені на рисунках 1-3. Конфігурація меж заказника зумовлена наявністю в Генеральному плані розвитку міста Києва до 2020 року паркової зони навколо озер Небреж та Тягле, а також на південь від них (рис. 5).

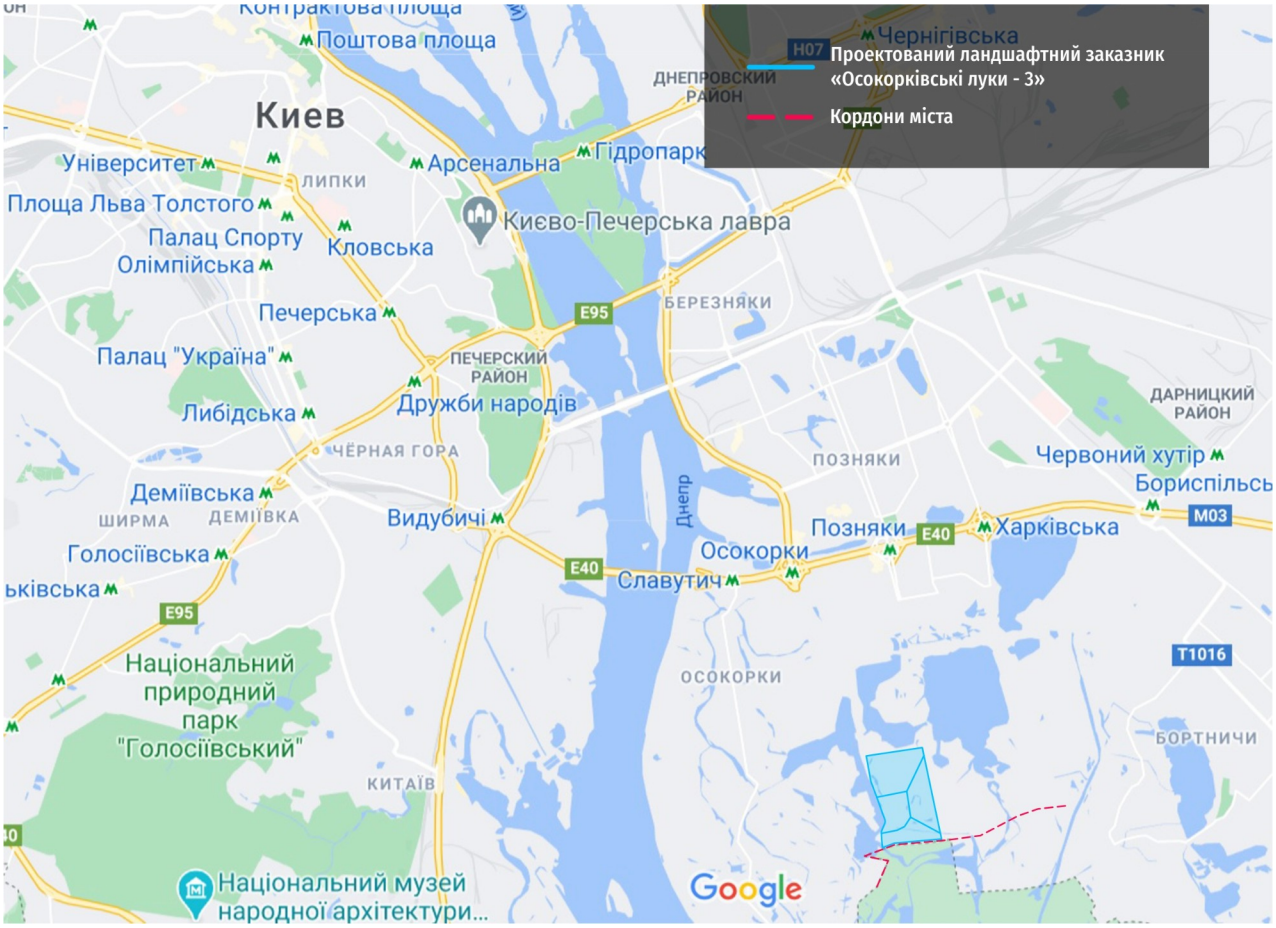

Рис. 1. Межі проектованого заказника «Осокорківські луки - 3» на карті м. Києва

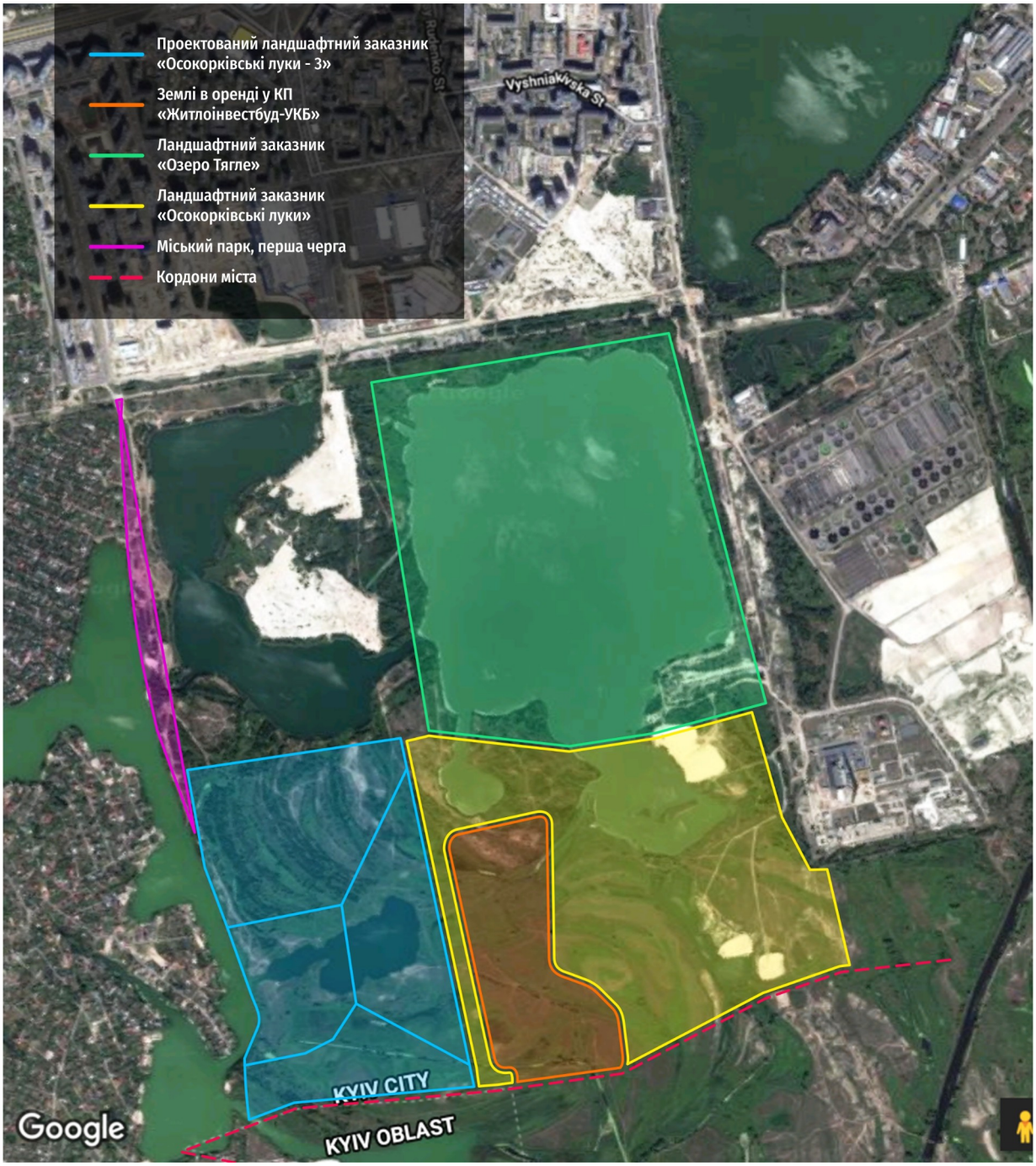

Рис. 2. Межі проектованого заказника “«Осокорківські луки - 3»” на космічному знімку.

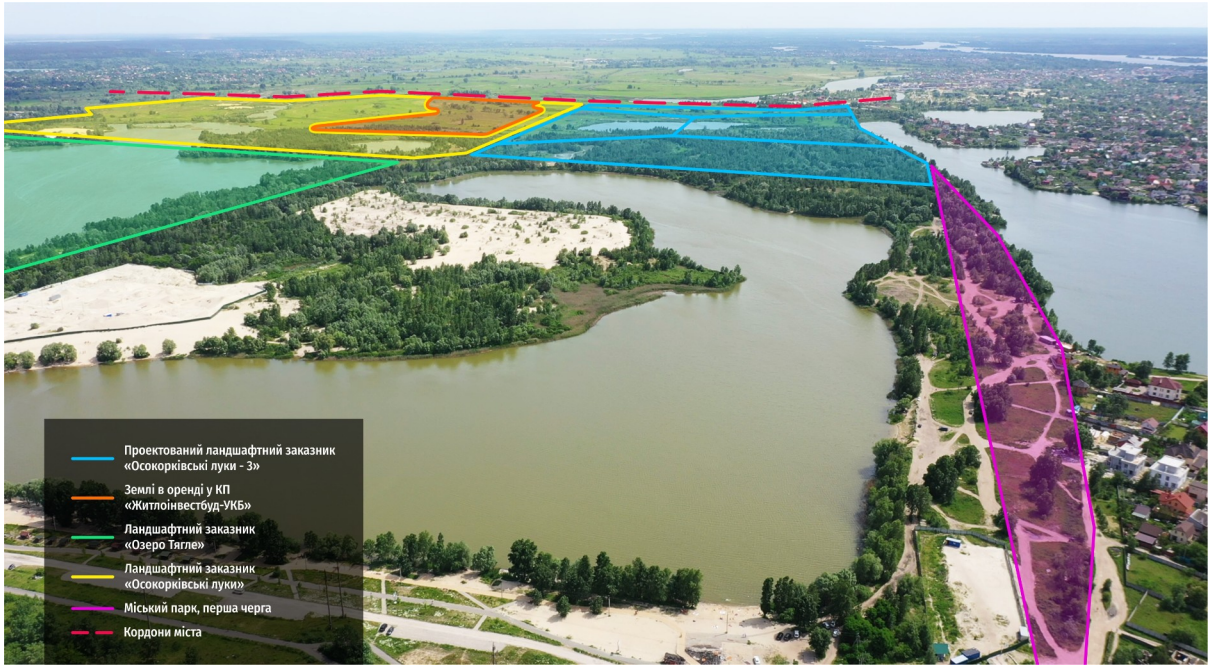

Рис. 3. Проекція меж заказника «Осокорківські луки - 3» на місцевості.

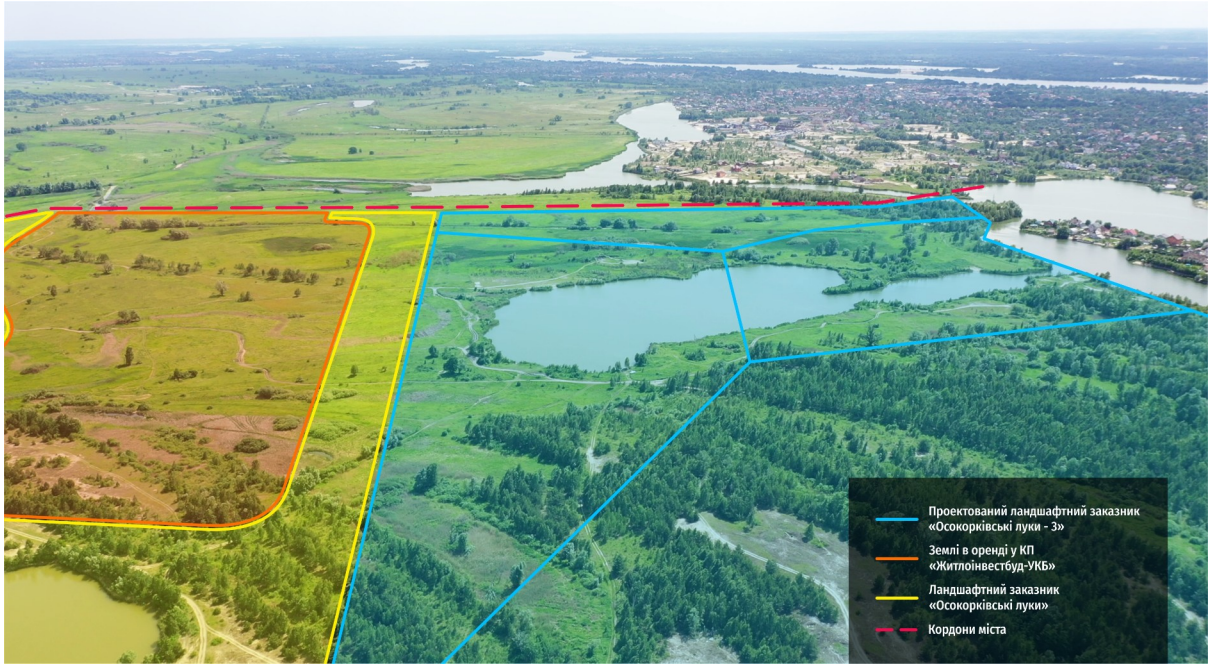

Рис. 3.1. Проекція меж заказника «Осокорківські луки - 3» на місцевості.

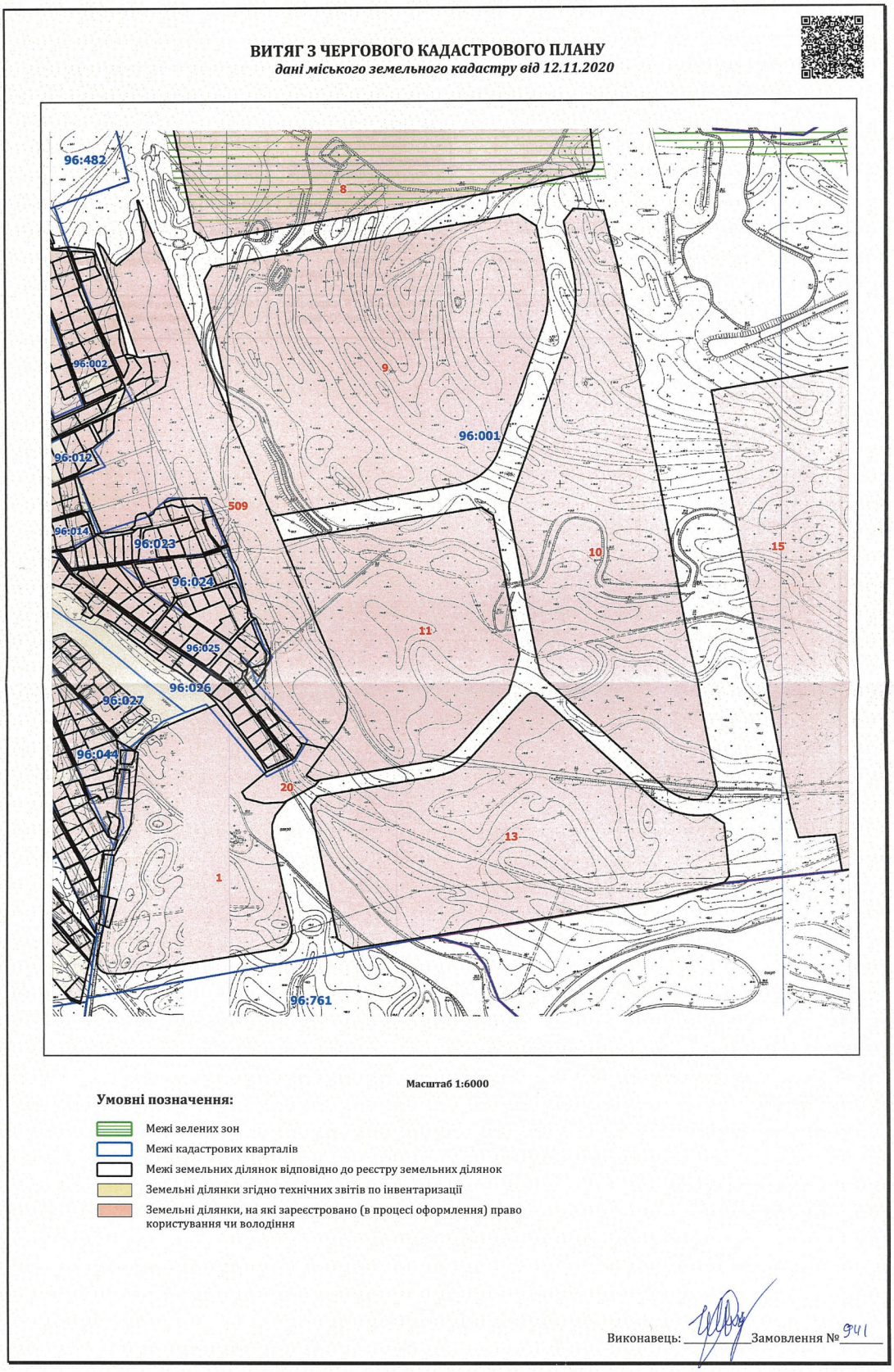

Рис. 4. Межі проектованого заказника «Осокорківські луки - 3» на витягу з кадастрового плану міста Києва.

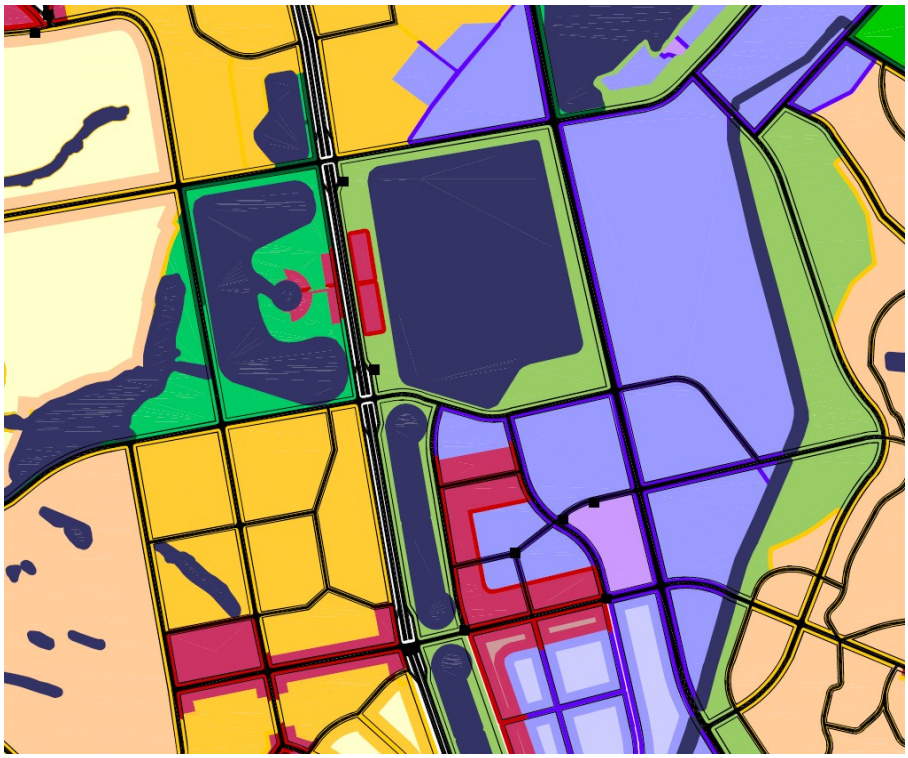

Рис. 5. Фрагмент генерального плану розвитку міста Києва до 2020 року з зображенням навколо озер Тягле та Небреж паркової зони.

Фізико-географічні умови території

Проектований заказник «Осокорківські луки - 3» розташований в долині річки Дніпро, в її заплавній частині, яка постійно затоплювалася до зведення Київського водосховища та зміни водного режиму території. Долина Дніпра має тисячолітню історію, широка заплава є її наймолодшим фрагментом.

На території проектованого заказника розташовані заплавні луки, озера та затоки, лісові урочища, заболочені ділянки.

Заплава Дніпра в межах міста Києва зі старичними озерами зображена на військово-топографічній карті (рис. 5), яка була надрукована у 1915 році.

На карті добре видно численні старичні озера південних Осокорків, а також озеро Мартишів.

Східний берег озера Мартишів у його сучасних межах межує із проектованим заказником, а його затока, що виникла в результаті видобутку піску, розташована безпосередньо на території заказника так само, як і північні рукава озера Святище. Обидва озера – це колишні стариці Дніпра.

У північній частині ділянка проектованого заказника «Осокорківські луки - 3» межує з озером Небреж. Це озеро, яке також зафіксовано на військово-топографічній карті 1915 року, є складовою історичного ландшафту під назвою «Урочище Небреж» і було розширено і поглиблено внаслідок робіт з намиву території під час розбудови житлових масивів Позняки та Осокорки.

Відповідно до фізико-географічного районування України (Національний атлас України, 2007) територія проектованого заказника належить до Процівсько-Ліплявського району Північнопридніпровської терасової низовинної області Лівобережно-Дніпровського краю Лісостепової зони.

За геоморфологічним районуванням України територія проектованого заказника належить до Лівобережно-Середньодніпровської алювіальної плоскої та слабо хвилястої, слабо розчленованої рівнини Придніпровської пластово-акумулятивної рівнини на палеогенових і неогенових відкладах Придніпровської області акумулятивних рівнин.

Рельєф місцевості рівнинний. Четвертинні відклади алювіальні: піски, супіски, суглинки. Ґрунтовий покрив території представлений дерново-середньопідзолистими оглеєними та дерновими переважно оглеєними піщаними, глинисто-піщаними та супіщаними ґрунтами в комплексі зі слабогумусованими пісками.

Рис. 6. Фрагмент Військово-топографічої карти 1915 р. Аркуш 9, ряд XXI.

Рослинний світ

Рослинність території проектованого заказника предствлена водною, повітряно-водною, лучною, болотною, лісу лісовою. Мішаний ліс займає значну територію на півдні заказника (між берегом озера Небреж і затокою озера Мартишів, а також ділянку вздовж південної межі Києва).

Водна рослинність представлена угрупованнями вільноплаваючих на поверхні води плейстофітів – рясок малої (*Lemna minor*) та трироздільної (*L. trisulca*), жабурника звичайного (*Hydrocharis morsus-ranae*), куширу зануреного (*Ceratophyllum demersum*), різаку алоєвидного (*Stratiotes aloides*), занесеної до Червоної книги України сальвінії плаваючої (*Salvinia natans*). В акваторіях озер представлені також угруповання за участі аерогідатофітів - укорінених водних рослин з плаваючими на поверхні води листками - глечиків жовтих (*Nuphar lutea*) і латаття білого (*Nymphaea alba*). Ці угруповання, так само як і угруповання за участі Salvinia *natans* занесені до Зеленої книги України. Окрім того, на території проектованого заказника присутні угруповання за участі занурених у товщу води видів.

В угрупуваннях повітряно-водної рослинності представлені куга озерна (*Scirpus lacustris*), чистець болотний (*Stachys palustris*), вовконіг європейський (*Lycopus europaeus*), частуха подорожникова (*Alisma plantago-aquatica*), стрілолист звичайний (*Sagittaria sagittifolia*), сусак зонтичний (*Butomus umbellatus*), їжача головка зринувша (*Sparganium emersum*), що охороняється рішенням Київради № 880/2290, рогози вузьколистий (*Typha angustifolia*) і широколистий (*T. latifolia*), очерет звичайний (*Phragmites australis*), омег водяний (*Oenanthe aquatica*).

До складу лучних угруповань проектованого заказника входять дзвоники скупчені (*Campanula glomerata*), гадючник звичайний (*Filipendula vulgaris*), смілка широколиста (*Silene latifolia*), куничник наземний (*Calamagrostis epigejos*), конюшини сумнівна (*Trifolium dubium)*, польова (*T. arvense*), альпійська (*T. alpestre*), повзуча (*T. repens*), суницевидна (*T. fragiferum*), лучна (*T. pratense*), оман британський (*Inula britannica*), тимофіївка лучна (*Phleum pratense*), деревії цілолистий (*Achillea ptarmica*) та звичайний (*A. millefolium*), авран лікарський (*Gratiola officinalis* L.), плакун верболистий (*Lythrum salicaria*), підмаренники справжній (*Galium verum*) та північний (*G. boreale*), горошок мишачий (*Vicia cracca*), буквиця лікарська (*Betonica officinalis*), енотера (*Oenothera sp.),* в'язіль барвистий (*Securigera varia*), волошка лучна (*Centaurea jacea*), дрік красильний (*Genista tinctoria*), вероніка довголиста (*Veronica longifolia*), дзвоники круглолисті (*Campanula rotundifolia*), льонок звичайний (*Linaria vulgaris*), королиця звичайна (*Leucanthemum vulgare*), нечуйвітер зонтичний (*Hieracium umbellatum*), чина лучна (*Lathyrus pratensis*), валер'яна лікарська (*Valeriana officinalis* L.), вербозілля звичайне (*Lysimachia vulgaris*), алтея лікарська (*Althaea officinalis*), рутвиця блискуча (*Thalictrum lucidum),* козельці українські (*Tragopogon ucrainicus*), перстачі гусячий (*Argentina anserina*) та сріблястий (*Potentilla argentea* L.), сідач коноплевий (*Eupatorium cannabinum*), чистець болотяний (*Stachys palustris*), буркун білий (*Melilotus albus*), зірочник злаковидний (*Stellaria graminea*), головатень круглоголовий (*Echinops sphaerocephalus*), волошка рейнська (*Centaurea stoebe)*, жовтозілля весняне (*Senecio vernalis*), молочай кипарисовий (*Euphorbia cyparissias*), живокіст лікарський (*Symphytum officinale*), псамофілієла (пісколюбочка) мурова (*Psammophiliella muralis*),

чаполоч пахуча (*Hierochloë odorata)*, китятки чубаті (*Polygala comosa*), шоломниця звичайна (*Scutellaria galericulata*), любочки осінні (*Scorzoneroides autumnalis*), звіробій звичайний (*Hypericum perforatum*), цибуля гранчаста (*Allium angulosum*), жовтець їдкий (*Ranunculus acris*), зозу́лин цві́т (*Lychnis flos-cuculi*), подорожник середній (*Plantago media*), занесені до Червоної книги України пальчатокорінник м'ясочервоний (*Dactylorhiza incarnata*) та півники сибірські (*Iris sibirica*), а також тирлич звичайний (*Gentiana pneumonanthe*), що охороняється рішенням Київради № 219/940. На заболочених ділянках ростуть рідкісні лепеха (*Acorus calamus*) і півники болотні (*Iris pseudacorus*), що охороняються рішенням Київради № 880/2290.

Окрім того на луках часто трапляються гриби дощовик їстівний (*Lycoperdon perlatum*) і печериці (*Agaricus ssp.*).

Значну площу проектованого заказника займають піщані угрупування, на яких звичайними видами є пижмо звичайне (*Tanacetum vulgare*), холодок лікарський (*Asparagus officinalis*), гвоздика Борбаша (*Dianthus borbasii*), очитки їдки́й (*Sedum acre*) та шестирядний (*S. sexangulare*), цмин пісковий (*Helichrysum arenarium*), агалик-трава гірська (*Jasione montana*).

Заплавний ліс поширений переважно у південній частині заказника, обмежений берегами озер Небреж і Мартишів, а також на південній межі Києва. Ці ділянки представлені деревостанами з тополі чорної або осокора (*Populus nigra*), верби білої (*Salix alba*), значною є участь осики (*Populus tremula*) та берези (*Betula pendula*). Ці масиви заплавного лісу надзвичайно багаті на гриби, зокрема такі цінні їстівні види, як підберезники та підосичники, грузді, сморчки, маслюки, польський гриб, підрешітки, опеньки. Великого різноманіття досягають сапротрофні та дереворуйнівні гриби. На території проектованого парку також наявні значні за площею зарості верби гостролистої (шелюги) (*Salix acutifolia*) та чужорідного виду американського походження аморфи чагарникової (*Amorpha fruticosa*). Ділянка проектованого заказника містить також чималі зарослі ожини (*Rubus caesicus*) і малини дикої (*Rubus aidaeus*). А також обліпиху (*(Hippophaë rhamnoides)*) і крушину ламку (*Frangula alnus*).

Підсумовуючи цей розділ можна зазначити, що з точки зору природоохоронного значення найбільшу цінність мають наступні представники флори проектованого заказника «Осокорківські луки - 3»:

Види рослин, занесені до Червоної книги України:

Сальвінія плаваюча (*Salvinia natans*)

Зозульки м'ясочервоні (*Dactylorhiza incarnata*)

Півники сибірські (*Iris sibirica*)

Види рослин, що формують угруповання, занесені до Зеленої книги України:

Латаття біле (*Nymphaea alba)*

Глечики жовті (*Nuphar lutea)*

Рослини, що охороняються рішенням Київради № 880/2290:

Півники сибірські (*Iris sibirica*)
Півники болотяні (*Iris pseudacorus*)
Тирлич звичайний (*Gentiana pneumonanthe*)
Аїр тростиновий (*Acorus calamus*)
Латаття біле (*Nymphaea alba*)
Глечики жовті (*Nuphar lutea*)

Але не менш важливим є саме завдання збереження біотичного різноманіття лучних, водно-болотних і лісових рослин, яке суттєво скоротилося за останні роки і вкрай потерпає від антропогенного впливу в сучасному світі.

Збереження всіх типових видів рослинності заплавних луків і водно-болотних угідь, які широко представлені на великій території проектованого заказника означає зробити внесок в екосистемну рівновагу всього міста.

Окрім того більшість рослин є медоносами. А охорона бджіл є наразі нагальна проблема у всьому світі і регулюється в Україні Законом України «Про бджільництво» від 22.02.2000 р. № 1492—III,

Окрім того, на території проектованого заказника представлено типи біотопів, що охороняються на загальноєвропейському рівні, оскільки занесені до Резолюції 4 Бернської конвенції:

C1.222	Floating *Hydrocharis morsus-ranae* rafts	Вільноплаваючі скупчення *Hydrocharis morsus-ranae*
C1.223	Floating *Stratiotes aloides rafts*	Вільноплаваючі скупчення *Stratiotes aloides*
C1.225	Floating *Salvinia natans* mats	Вільноплаваючі килимки *Salvinia natans*
C1.32	Free-floating vegetation of eutrophic waterbodies	Вільноплаваюча рослинність евтрофних водойм
C1.33	Rooted submerged vegetation of eutrophic waterbodies	Вкорінена занурена рослинність евтрофних водойм
C2.33	Mesotrophic vegetation of slow-flowing rivers	Мезотрофна рослинність повільно текучих річок
C2.34	Eutrophic vegetation of slow-flowing rivers	Евтрофна рослинність повільно текучих річок
C3.4	Species-poor beds of lowgrowing waterfringing or amphibious vegetation	Маловидові зарості низькорослої прибережно-водної та земноводної рослинності
C3.51	Euro-Siberian dwarf annual amphibious swards (but excluding	Євро-сибірські низькорослі однорічні земноводні угруповання (за винятком

	C3.5131 Toad-rush swards)	угруповань ситнику жаб'ячого)
E1.9	Open non-Mediterranean dry acid and neutral grassland, including inland dune grassland	Незімкнені несердземноморські сухі кислі та нейтральні трав'яні угруповання, у тому числі континентальні трав'яні угруповання на дюнах
E2.2	Low and medium altitude hay meadows	Рівнинні та низькогірні сінокосні луки
E3.4	Moist or wet eutropic and mesotrophic grassland	Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки
F9.1	Riverine scrub	Прирічкові чагарники
G1.11	Riverine Salix woodland	Прибережні вербові ліси

Тваринний світ

Досить значна площа і різноманітний ландшафт проектованого заказника дає можливість для збереження екосистеми вказаної території перш за все завдяки наявності повноцінної і достатньої кормової бази для кожної наступної складової цієї екосистеми.

Територія запроектованого заказника багата на представників безхребетних. Тут є велике різноманіття водних м'якунів, серед яких низка видів жабурниць (*Anodonta*) та скойок (*Margaritifera*). З більш дрібних м'якунів поширені численні види ставковиків (*Lymnaea*), катушок (*Planorbidae*), лужанок (*Viviparus*), а також кульки (*Sphaerium*) та річкові чашечки (*Ancylus fluviatilis*). Тут можна зустріти також рідкісну у Києві псевдоанодонту плоску. Цінними є також рідкісні безхребетні, зокрема п'явка медична (*Hirudo medicinalis*), занесена до Червоної книги України.

Перш за все велике значення має наявне значне різноманіття комах. Особливо цінними представниками цього виду фауни є види, які включені до Червоної книги України – це вусач мускусний (*Aromia moschata*), махаон (*Papilio machaon)*, стрічкарка блакитна (*Catocala fraxini*), та інші. Повний їх список наведено нижче У водоймах присутня велика популяція рака річкового (*Astacus*). Цей вид фауни стає все рідкіснішим у водоймах м. Києва унаслідок їх прогресуючого забруднення і антропогенного впливу.

Земноводні представлені 6-ма видами. Хоча тритони останнім часом не зустрічаються у зв'язку з великим антропогенним навантаженням, але збереглись невеличкі популяції квакші (*Hyla arborea*), ропухи зеленої (*Pseudepidalea viridis*), жаби гостромордої (*Rana arvalis*), кумки червоночеревої (*Bombina bombina*), часничниці (*Pelobates fuscus*) (II додаток БК) та жаби озерної (*Pelophylax ridibundus*) (III додаток БК) Усі види земноводних на території України перебувають під охороною Бернської конвенції.

Плазуни широко представлені такими тваринами, як вуж звичайний (*Natrix* natri*x*) і ящірка прудка (*Lacerta agilis*). Обидва види перебувають під охороною Бернської конвенції (ІІ додаток БК). Окрім того, особливого захисту потребує черепаха болотна (*Emys orbicularis*), яка до того ж занесена до Європейського червоного списку та Червоного списку МСОП, а також до переліку видів, які підлягають охороні на території м. Києва.

Територія проектованого заказника розташована уздовж Дніпровського екологічного коридору. Завдяки цьому вона набуває особливого значення і конче потребує особливого природоохоронного статусу. Адже міграції перелітних птахів стоїть на заваді наявність великого міста на їхньому шляху.

Таким чином вказана територія має не тільки національне, а і загальноєвропейське значення. І це покладає на Україну виконання особливих забов'язань, які вона взяла на себе, ратифікувавши Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин, і тим самим відповідно до цієї ратифікації, Україна як сторона Конвенції, зобов'язалася сприяти охороні перелітних видів та зберігати необхідні для цього місця. Адже перелітні птахи, головним чином коловодні (качки, гуси, кулики), на шляху своєї міграції використовують цю територію як місце відпочинку та годівлі.

Особливого значення ця територія має також для наших локальних птахів, які тут постійно мешкають, гніздяться або живляться. Це перш за все такі негоробині види, як пірникоза велика (*Podiceps cristatus*), лелека білий (*Ciconia ciconia*), чапля сіра (*Ardea cinerea*), бугайчик (*Ixobrychus minutus*), крижень (*Anas platyrhynchos*), чирянка велика (*Anas querquedula*), канюк звичайний (*Buteo buteo*), погонич звичайний (*Porzana porzana*), деркач (*Crex crex*), курочка водяна (*Gallinula chloropus*), коловодник звичайний (*Tringa totanus*), одуд (*Upupa epops*), рибалочка (*Alcedo atthis*) тощо. Багатим є різноманіття горобцеподібних птахів: ластівки сільська (*Hirundo rustica*) та берегова (*Riparia riparia*), плиски жовта (*Motacilla flava*) й біла (*Motacilla alba*), вивільга (*Oriolus oriolus*), шпак звичайний (*Sturnus vulgaris*), кобилочка солов'їна (*Locustella luscinioides*), кілька видів очеретянок (*Acrocephalus*) та кропив'янок (*Sylvia*), трав'янка лучна (*Saxicola rubetra*), вільшанка (*Erithacus rubecula*), чикотень (*Turdus pilaris*), синиця вусата (*Panurus biarmicus*), ремез (*Remiz pendulinus*), вівсянка очеретяна (*Emberiza schoeniclus*) та багато інших. На затоці озера Мартишів мешкає колонія чорного (*Chlidonias niger*) та річкового крячків (*Sterna hirundo*). Регулярно трапляються звичайний (*Larus ridibundus*) та жовтоногий (*L. cachinnans*) мартини.

На території проектованого заказника за попередніми даними зустрічається понад 160 видів птахів. 23 з них перебувають під суворою охороною міжнародних та державних актів про охорону природи – занесені до Червоних списків. Зокрема, лунь степовий (*Circus macrourus*), кібчик (*Falco vespertinus*), деркач (*Crex crex*), баранець великий (*Gallinago media*), грицик великий (*Limosa limosa*), кульон великий (*Numenius arquata*) занесені до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи (МСОП). Шуліка чорний (*Milvus migrans*), лунь степовий (*Circus macrourus*), кібчик (*Falco vespertinus*), куріпка сіра (*Perdix perdix*), чайка (*Vanellus vanellus*), грицик великий (*Limosa limosa*) занесені до Європейського червоного списку. До Червоної книги України занесено 18

видів птахів: нерозень (*Anas strepera*), гоголь (*Bucephala clangula*), лелека чорний (*Ciconia nigra*), скопа (*Pandion haliaetus*), шуліка чорний (*Milvus migrans*), лунь лучний (*Circus pygargus*), лунь польовий (*Circus cyaneus*), лунь степовий (*Circus macrourus*), змієїд (*Circaetus gallicus*), орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*), журавель сірий (*Grus grus*), кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*), кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*), баранець великий (*Gallinago media*), кульон великий (*Numenius arquata*), крячок малий (*Sterna albifrons*), голуб-синяк (*Columba oenas*) та сорокопуд сірий (*Lanius excubitor*). Бугайчик (*Ixobrychus minutus*), шуліка чорний (*Milvus migrans*), погонич звичайний (*Porzana porzana*), погонич малий (*Porzana parva*), деркач (*Crex crex*), крячок білокрилий (*Chlidonias leucopterus*), крячок малий (*Sterna albifrons*) та рибалочка (*Alcedo atthis*) занесені до Червоного списку м. Києва. Детальніше див. списки нижче.

Окрім того, як і у випадку із тваринами, треба зазначити, що саме проектована ділянка заказника є порятунком для птахів під час сезону полювання, що дає можливість зберегти тваринне різноманіття і особливо цінні і рідкісні види не тільки київської фауни, а і земель, прилеглих до міста.

Загальний список птахів, які зустрічаються на ділянці проектованого заказника (озері Мартишів, на малих водоймах, на луках, у лісі і заболочених ділянках):

1. Баклан великий *(Phalacrocorax carbo)*
2. Баранець великий (*Gallinago media*) (ЧКУ)
3. Баранець звичайний *(Gallinago gallinago*)
4. Баранець малий (*Lymnocryptes minimus*)
5. Берестянка звичайна *(Hippolais icterina*)
6. Бджолоїдка (*Merops apiaster*)
7. Боривітер звичайний *(Falco tinnunculus*)
8. Брижач (*Philomachus pugnax*)
9. Бугай (*Botaurus stellaris*)
10. Бугайчик *(Ixobrychus minutus)*
11. Вивільга *(Oriolus oriolus)*
12. Вівсянка звичайна (*Emberiza citrinella)*
13. Вівсянка очеретяна *(Emberiza schoeniclus)*
14. Вівчарик весняний *(Phylloscopus trochilus*)
15. Вівчарик зелений (*Phylloscopus trochiloides*)
16. Вівчарик-ковалик *(Phylloscopus collybita)*
17. Вільшанка *(Erithacus rubecula)*
18. Волове очко (*Troglodytes troglodytes)*
19. Ворона сіра *(Corvus cornix)*
20. В'юрок (*Fringilla montifringilla*)

21. Галка *(Corvus monedula)*
22. Гоголь *(Bucephala clangula)* (ЧКУ)
23. Голуб сизий (*Columba livia*)
24. Голуб-синяк (*Columba oenas*) (ЧКУ)
25. Горихвістка чорна *(Phoenicurus ochruros*)
26. Горлиця садова *(Streptopelia decaocto)*
27. Горобець польовий *(Passer montanus)*
28. Горобець хатній *(Passer domesticus)*
29. Грак (*Corvus frugilegus*)
30. Грицик великий (*Limosa limosa*)
31. Гуменник (*Anser fabalis*)
32. Гуска білолоба (*Anser albifrons*)
33. Гуска сіра (*Anser anser*)
34. Деркач (*Crex crex*)
35. Дрізд білобровий *(Turdus iliacus)*
36. Дрізд співочий *(Turdus philomelos)*
37. Дрізд чорний *(Turdus merula)*
38. Дрізд-омелюх *(Turdus viscivorus)*
39. Дятел звичайний *(Dendrocopos major)*
40. Дятел малий *(Dryobates minor)*
41. Дятел сирійський (*Dendrocopos syriacus*)
42. Жайворонок польовий (*Alauda arvensis*)
43. Жовна сива (*Picus canus*)
44. Журавель сірий (*Grus grus*) (ЧКУ)
45. Зеленяк *(Carduelis chloris)*
46. Зимняк *(Buteo lagopus)*
47. Змієїд *(Circaetus gallicus)* (ЧКУ)
48. Зозуля *(Cuculus canorus)*
49. Зяблик (*Fringilla coelebs)*
50. Кам’янка звичайна *(Oenanthe oenanthe)*
51. Канюк звичайний *(Buteo buteo)*
52. Квак *(Nycticorax nycticorax)*
53. Кібчик (*Falco vespertinus*)
54. Кобилочка річкова (*Locustella fluviatilis*)
55. Кобилочка солов’їна (*Locustella luscinioides*)
56. Коловодник болотяний (*Tringa glareola*)
57. Коловодник великий (*Tringa nebularia*)

58. Коловодник звичайний *(Tringa totanus)*
59. Коловодник лісовий *(Tringa ochropus)*
60. Коноплянка *(Acanthis cannabina)*
61. Костогриз *(Coccothraustes coccothraustes)*
62. Крех великий *(Mergus merganser)*
63. Крех малий (*Mergellus albellus*)
64. Крижень (*Anas platyrhynchos)*
65. Кропив'янка садова (*Sylvia borin)*
66. Кропив'янка сіра (*Sylvia communis)*
67. Кропив'янка чорноголова *(Sylvia atricapilla)*
68. Крук *(Corvus corax)*
69. Крячок білокрилий *(Chlidonias leucopterus)*
70. Крячок білощокий (*Chlidonias hybrida)*
71. Крячок малий (*Sterna albifrons*) (ЧКУ)
72. Крячок річковий (*Sterna hirundo*)
73. Крячок чорний *(Chlidonias niger*)
74. Кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*) (ЧКУ)
75. Кулик-сорока *(Haematopus ostralegus*) (ЧКУ)
76. Кульон великий (*Numenius arquata*) (ЧКУ)
77. Куріпка сіра (*Perdix perdix)*
78. Курочка водяна (*Gallinula chloropus*)
79. Ластівка берегова (*Riparia riparia*)
80. Ластівка міська (*Delichon urbicum)*
81. Ластівка сільська (*Hirundo rustica)*
82. Лебідь-кликун (*Cygnus cygnus)*
83. Лебідь-шипун (*Cygnus olor*)
84. Лелека білий (*Ciconia ciconia*)
85. Лелека чорний (*Ciconia nigra*) (ЧКУ)
86. Лиска *(Fulica atra*)
87. Лунь лучний (*Circus pygargus*) (ЧКУ)
88. Лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*)
89. Лунь польовий (*Circus cyaneus*) (ЧКУ)
90. Лунь степовий (*Circus macrourus*) (ЧКУ)
91. Мартин жовтоногий (*Larus cachinnans*)
92. Мартин звичайний (L*arus ridibundus)*
93. Мартин морський (*Larus marinus)*
94. Мартин сивий (*Larus canus*)

95. Мухоловка сіра (*Muscicapa striata*)
96. Мухоловка сроката (*Ficedula hypoleuca*)
97. Нерозень (*Anas strepera*) (ЧКУ)
98. Одуд (*Upupa epops*)
99. Омелюх (*Bombycilla garrulus*)
100. Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*) (ЧКУ)
101. Осоїд (*Pernis apivorus*)
102. Очеретянка велика (*Acrocephalus arundinaceus*)
103. Очеретянка лучна (*Acrocephalus schoenobaenus*)
104. Очеретянка садова (*Acrocephalus dumetorum*)
105. Очеретянка ставкова (*Acrocephalus scirpaceus*)
106. Очеретянка чагарникова (*Acrocephalus palustris*)
107. Пастушок (*Rallus aquaticus*)
108. Перепілка (*Coturnix coturnix*)
109. Підкоришник звичайний (*Certhia familiaris*)
110. Підсоколик великий (*Falco subbuteo*)
111. Пірникоза велика (*Podiceps cristatus*)
112. Пірникоза мала (*Podiceps ruficollis*)
113. Пірникоза сірощока (*Podiceps grisegena*)
114. Пісочник малий (*Charadrius dubius*)
115. Плиска біла (*Motacilla alba*)
116. Плиска жовта (*Motacilla flava*)
117. Погонич звичайний (*Porzana porzana*)
118. Погонич малий (*Porzana parva*)
119. Попелюх (*Aythya ferina*)
120. Припутень (*Columba palumbus*)
121. Просянка (*Emberiza calandra*)
122. Ремез (*Remiz pendulinus*)
123. Рибалочка (*Alcedo atthis*)
124. Свищ (*Anas penelope*)
125. Серпокрилець чорний (*Apus apus*)
126. Синиця блакитна (*Parus caeruleus*)
127. Синиця велика (*Parus major*)
128. Синиця вусата (*Panurus biarmicus*)
129. Синиця довгохвоста (*Aegithalos caudatus*)
130. Синьошийка (*Luscinia svecica*)
131. Скопа (*Pandion haliaetus*) (ЧКУ)

132. Снігур (*Pyrrhula pyrrhula*)
133. Сова вухата (*Asio otus*)
134. Сойка (*Garrulus glandarius*)
135. Сорока (*Pica pica*)
136. Сорокопуд сірий (*Lanius excubitor*) (ЧКУ)
137. Сорокопуд терновий (*Lanius collurio*)
138. Сорокопуд чорнолобий (*Lanius minor*)
139. Трав'янка лучна (*Saxicola rubetra*)
140. Трав'янка чорноголова (*Saxicola torquata*)
141. Фазан (*Phasianus colchicus*)
142. Чайка (*Vanellus vanellus*)
143. Чапля руда (*Ardea purpurea*)
144. Чапля сіра (*Ardea cinerea*)
145. Чепура велика (*Ardea alba*)
146. Чернь чубата *(Aythya fuligula*)
147. Чечевиця (*Carpodacus erythrinus*)
148. Чечітка звичайна (*Acanthis flammea*)
149. Чиж (*Spinus spinus)*
150. Чикотень (*Turdus pilaris*)
151. Чирянка велика (*Anas querquedula)*
152. Чирянка мала (*Anas crecca)*
153. Шилохвіст (*Anas acuta)*
154. Широконіска (*Anas clypeata)*
155. Шпак звичайний (*Sturnus vulgaris)*
156. Шуліка чорний (*Milvus migrans*) (ЧКУ)
157. Щеврик лучний (*Anthus pratensis*)
158. Щеврик червоногрудий (*Anthus cervinus*)
159. Щедрик (*Serinus serinus*)
160. Щиглик (*Carduelis carduelis*)
161. Яструб великий (*Accipiter gentilis*)
162. Яструб малий *(Accipiter nisus)*

Список комах, які зустрічаються на території заказника (складено Пархоменко В.В.)

Тип Членистоногі (ARTHROPODA)
Клас КОМАХИ (INSECTA)

Ordo ODONATOPTERA / Ряд БАБКИ

Familia Aeschnidae

1. Anax *imperator (Linnaeus, 1758) – ЧкУ*

Familia Galopteridae / Родина Красуні

2. *Galopterix splendens* Harris. / Красуня блискуча

Ordo ORTHOPTERA

Familia Tettigoniidae

3. *Tettigonia viridissima* L.

Familia Gryllotalpidae

4. *Gryllotalpa gryllotalpa* L. \ Ведмедка звичайна

Ordo HEMIPTERA / Ряд НАПІВТВЕРДОКРИЛІ

Familia Coreidae / Родина Краєвики

5. *Coreus marginatus* L. / Клоп щавелевий
6. *Ranatra linearis L. /*Ранатра

Familia Pentatomidae / Родина Щитники

7. *Aelia acuminata* L. \ Гостроголовий клоп
8. *Graphosoma italicum* Mull. / Клоп смугастий
9. *Palomena prasina* L. \ Зелений деревний клоп

Familia Corixidae / Гребляки

10. *Corixidae sp.*

Familia Nepidae / Родина Водяні скорпіони

11. *Nepa cinerea* L. / Водяний скорпіон

Familia Naucoridae / Плавти

12. *Nacoris cimicoides* L. / Плавт звичайний

Ordo COLEOPTERA

Familia Scarabaeidae / Родина Пластинчастовусі

13. *Melolontha melolontha* (Linnaeus, 1758) / Травневий жук західний

Familia Coccinellidae / Родина Сонечка

14. *Coccinella bipunctata* L.
15. *Coccinella septepunctata* L. / Сонечко семикрапкове
16. *Гармонія_азійська* (*Harmonia axyridis (Pallas, 1773))*

Familia Cerambycidae / Родина Вусачі

17. *Strangalia attenuata* L.
18. *Cerambyx scopoli* L.
19. *Prionus coriarius* (Linnaeus, 1758)

Familia Cicindelidae

20. *Cicindela hybrida* Linnaeus, 1758

Familia Dytiscidae

21. *Acilius canaliculatus L.* \ Плавунчик бороздчатий
22. *Dytiscus marginalis L.* \ Плавунець облямований

Ordo LEPIDOPTERA

Familia Pyralidae / Родина Вогнівки

23. *Pleuroptia ruralis* / Вогнівка кропив'яна

Familia Hesperiidae / Родина Товстоголовки

24. *Thymelicus lineola* (Ochsenheimer, 1808) / Товстоголовка-тіре
25. *Pyrgus malvae* (Linnaeus,1758)
26. *Erynnis tages* (Linnaeus, 1758)

Familia Papilionidae

27. *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758) - ЧкУ

Familia Pieridae / Родина Білани

28. *Pieris rapae* (Linnaeus, 1758) Білан ріп'яний
29. *Pieris napi* (Linnaeus, 1758) / Білан жилкуватий
30. *Colias hyale* (Linnaeus, 1758) / Жовтяниця лучна
31. *Gonepteryx rhamni* (Linnaeus, 1758) / Лимонниця

Familia Satyridae / Родина Сатири

32. *Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758) / Окачик звичайний
33. *Aphantopus hyperantus* (Linnaeus, 1758) / Окачик чорно-бурий
34. *Maniola jurtina* (Linnaeus, 1758) / Юртина

Familia Nymphalidae / Родина Німфаліди

35. *Nymphalis xanthomelas* (Esper, 1780)
36. *Apatura ilia* (Denis & Schiffermüller, 1775) / Райдужниця тополева
37. *Polygonia c-album* (Linnaeus, 1758) / Кутокрилка с-біле
38. *Inachis io* (Linnaeus, 1758) / Павичеве око денне
39. *Cynthia cardui* L. / Чортополохівка
40. *Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758) / Перламутрівка польова
41. *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758)

Familia Lycaenidae / Родина Синявці

42. *Lycaena phlaeas* (Linnaeus, 1761)
43. *Lycaena dispar* (Haworth, 1803) — Єчс, БК
44. *Heodes tityrus* (Poda, 1761)
45. *Plebejus argus* (Linnaeus, 1758)
46. *Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775)

Ordo HYMENOPTERA
Familia Vespidae
47. *Vespa crabro* (Linnaeus, 1758)
48. *Paravespula germanica* (Linnaeus, 1758)
49. *Polistes gallicus* (Linnaeus, 1758)

Тварини з Резолюції 6 Бернської конвенції

Амфібії:
Кумка червоночерева (*Bombina bombina)*

Рептилії:
Болотна черепаха європейська (*Emys orbicularis)*

Птахи:

1. Бугай (*Botaurus stellaris*)
2. Бугайчик (*Ixobrychus minutus*)
3. Чепура велика (*Ardea alba*)
4. Квак (*Nycticorax nycticorax*)
5. Лелека білий (*Ciconia ciconia*)
6. Лелека чорний (*Ciconia nigra*)
7. Лебідь-кликун (*Cygnus cygnus*)
8. Крех малий (*Mergellus albellus*)
9. Скопа (*Pandion haliaetus*)
10. Осоїд (*Pernis apivorus*)
11. Шуліка чорний (*Milvus migrans*)
12. Лунь польовий (*Circus cyaneus*)
13. Лунь лучний (*Circus pygargus*)
14. Лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*)
15. Змієїд (*Circaetus gallicus*)
16. Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*)
17. Кібчик (*Falco vespertinus*)
18. Журавель сірий (*Grus grus*)
19. Погонич звичайний (*Porzana porzana*)
20. Погонич малий (*Porzana parva*)
21. Кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*)
22. Коловодник болотяний (*Tringa glareola*)
23. Брижач (*Philomachus pugnax*)

24. Баранець великий (*Gallinago media*)
25. Крячок чорний (*Chlidonias niger*)
26. Крячок білокрилий (*Chlidonias leucopterus*)
27. Крячок білощокий (*Chlidonias hybrida*)
28. Крячок малий (*Sterna albifrons*)
29. Крячок річковий (*Sterna hirundo*)
30. Рибалочка (*Alcedo atthis*)
31. Жовна сива (*Picus canus*)
32. Дятел сирійський (*Dendrocopos syriacus*)
33. Сорокопуд терновий (*Lanius collurio*)
34. Сорокопуд чорнолобий (*Lanius minor*)
35. Синьошийка (Luscinia svecica)

Ссавці:
1. Бобер європейський (*Castor fiber)*
2. Норка європейська (*Mustela lutreola)*

Види тварин, занесені до Червоної книги України
Безхребетні:
Махаон (*Papilio machaon)*
Стрічкарка блакитна (*Catocala fraxini)*
Вусач мускусний (*Aromia moschata)*
П'явка медична (*Hirudo medicinalis)*

Птахи:
Гоголь (*Bucephala clangula)*
Лелека чорний (*Ciconia nigra)*
Крех середній (*Mergus serrator)*
Лунь польовий (*Circus cyaneus)*
Змієїд (*Circaetus gallicus)*
Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla)*
Кулик-сорока (*Haematopus ostralegus)*
Сорокопуд сірий (*Lanius excubitor)*

Птахи, включені у Червоний список м. Києва:
Бугайчик (*Ixobrychus minutus)*
Деркач (*Crex crex)*
Крячок білокрилий (*Chlidonias leucopterus)*
Рибалочка (*Alcedo atthis)*

На території заплавних луків, болотистих угідь, водойм і лісу, які входять до ділянки проектованого заказника зустрічаються такі ссавці: ондатра (*Ondatra zibethicus*), полівка водяна (*Arvicola terrestris*), норка американська (*Neovison vison*), заєць сірий (*Lepus europaeus*), їжак білочеревий (*Erinaceus roumanicus*), ласка (*Mustela nivalis),* кутора звичайна (*Neomys fodiens*), кріт європейський (*Talpa europaea*), бобер європейський (*Castor fiber*). При цьому заєць сірий (Lepus europaeus) і ласка (*Mustela nivalis*) - перебувають під охороною Бернської конвенції.

Також у різну пору року на цій ділянці були помічені сарна європейска (*Capreolus capreolus*).

Важливо в чергове зауважити, що сусідство із мисливським господарством і розташування на межі населеного пункту – це важливий фактор, який сприяє тому, що тварини саме на проектованій ділянці мають можливості для повноцінного відновлення і росту популяцій за умови охорони цих земель від антропогенного впливу.

Заказник «Осокорківські луки - 3» у структурі екомережі міста Києва.

Проектований заказник має важливе значення як ключова частина екомережі Києва та складова частина Дніпровського екокоридору. Основою екомережі м. Києва є зелені зони, річкові й озерні природні комплекси.

Екомережа - єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного- та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і, відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України, підлягають особливій охороні.

Рішенням Київської міської ради. № 546/603 28-го грудня 2006 р була затверджена «Схема формування екомережі міста Києва. Згідно цієї схеми територія проектованого заказника «Осокорківські луки - 3» є ядром з лучно-чагарниковою рослинністю (рис. 7).

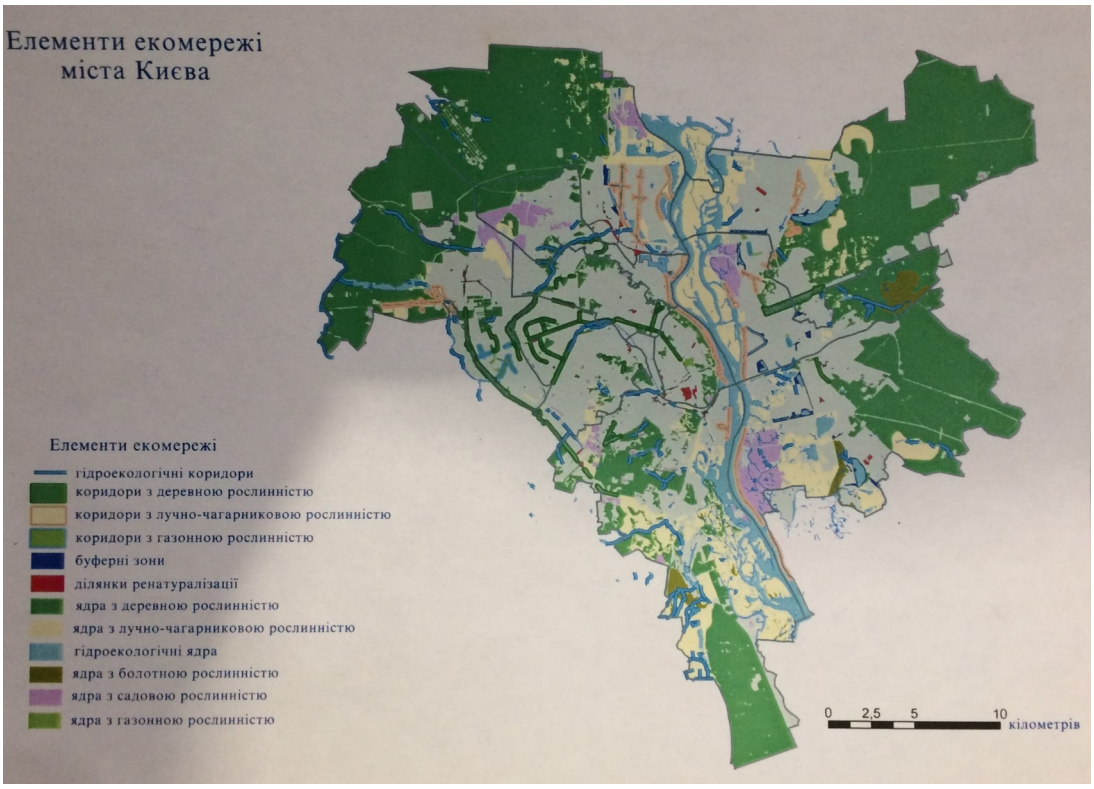

Рис. 7. Елементи екомережі міста Києва.

У пункті 4 статті 15 Закону України «Про екомережу», «Зведена схема формування екомережі України, регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності».

Формування, збереження та використання екомережі здійснюється відповідно до таких основних принципів:

- забезпечення цілісності екосистемних функцій складових елементів екомережі;
- збереження та екологічно збалансоване використання природних ресурсів на території екомережі;
- зупинення втрат природних та напівприродних територій (зайнятих рослинними угрупованнями природного походження та комплексами, зміненими в процесі людської діяльності), розширення площі території екомережі;
- забезпечення державної підтримки, стимулювання суб'єктів господарювання під час створення на їх землях територій та об'єктів природно-заповідного фонду, інших територій, що підлягають особливій охороні, розвитку екомережі;
- забезпечення участі громадян та їх об'єднань у розробленні пропозицій і прийнятті рішень щодо формування, збереження та використання екомережі;
- забезпечення поєднання національної екомережі з екомережами суміжних країн, що входять до Всеєвропейської екомережі, всебічний розвиток міжнародної співпраці у цій сфері.

Відповідно до п. 3, ст. 6 Закону України “Про екомережу” власники і користувачі територій та об'єктів, включених до переліків територій та об'єктів екомережі, зобов'язані забезпечувати їх використання за цільовим призначенням.

Природа Києва впродовж сторічь зазнавала потужного антропогенного впливу внаслідок житлової, промислової забудови, розвитку транспортної інфраструктури, зведення Київського та Канівського водосховищ, меліоративних робіт. Основою екомережі та природно-заповідного фонду м. Києва є зелені зони міста (ліси, острови, парки, тощо).

Зміни та втручання в екосистеми зазнала й лівобережна частина Києва. Колись багата на ліси, луки, водойми і болота територія, яка служила джерелом прохолоди та чистого повітря, а також «колискою» типової для місцевості Києва флори і фауни, перетворилася у своїй основній частині на бетонну пустелю, яка потерпає від засухи, надвисоких температур у літній період і забруднення. На сьогодні цінні для збереження біорізноманіття території та об’єкти стикнулися з такими загрозами та негативним впливом, як: знищення зелених зон під забудову, гідронамивні роботи як з метою видобутку піску, так й для зведення нових будинків, вирубування дерев, рекреаційне навантаження, забруднення каналізаційними стоками, відходами з плавучих готелів-ресторанів, складання твердих побутових відходів, випалювання сухої трави, джипінг та виїзди на квадрациклах, шумове забруднення, зокрема проведення рок-фестивалів в період гніздування птахів та застосування феєрверків. В межах щільної міської забудови, яка зумовила значну фрагментацію зелених зон та збільшення антропогенного навантаження великі за площею об’єкти ПЗФ відсутні. Важливу роль у функціонуванні екомережі відіграють природні ділянки на території ботанічних садів, дендропарків, паркових комплексів, гаїв, частина з яких є об’єктами природно-заповідного фонду. Але найбільше значення мають такі природні зони, які збереглися майже у первинному стані, як територія проектованого заказника «Осокорківські луки — 3».

Окрім того слід окремо зауважити на те, що значення водно-болотних угідь і їхнє збереження постає наразі гостро у всіх країнах Європи і Азії. Державам і міським бюджетам доводиться витрачати мільярдні кошти, щоб відновити або штучно створити ділянки із водно-болотним ландшафтом у межах мегаполісів з огляду на їхнє величезне значення у питаннях забезпечення міст киснем, очищення повітря і водойм, охолодження повітря тощо. Концепція міст-гумок (англ. Sponge-City) закладається у засади містобудування сучасних міст. Так лише з 2015 року у Китаї за цим принципом облаштовані шляхом створення і консервації водно-болотних угідь вже понад 46 міст. Цим же шляхом пішли також, наприклад, Австрія і Німеччина.

У Києва ж ще є можливість уникнути величезних інвестицій у майбутньому шляхом збереження водно-болотних угідь, одним з яких є територія проектованого заказника.

Окрім того проблема збереження і відновлення територій із близьким заляганням до поверхні ґрунтових вод, дуже гостро стоїть для Києва з огляду на загальну тенденцію обміління річок та зниження рівня ґрунтових вод на всій території міста, що призводить до негативних наслідків для деревної рослинності, яка є легенями мегаполісу.

Тому захист території запроектованого заказника – це питання майбутнього екосистеми всього міста.

З метою забезпечення охорони та створення екомережі необхідно надати заповідний статус проектованому заказнику «Осокорківські луки - 3».

Екопросвіта

Створення заказника «Осокорківські луки - 3» дасть можливість виконати важливі функції як у питаннях екологічної просвіти мешканців міста, так і вихованні їхнього почуття ідентичності із місцевістю, у якій вони мешкають.

Ця проблема стоїть особливо гостро саме для житлових масивів Лівобережжя, які знаходяться у безпосередній близькості з запроектованим заказником. З одного боку чисельність населення у цих житлових комплексах збільшується рік від року. Це спричиняє зростання антропогенного навантаження при цінні природні території. Окрім того певна анонімність життя у мегаполісі і велика кількість населення, яке прибуло із інших регіонів країни, а отже не ідентифікує себе із тією територією, де живе, підвищує складність питання впливу людини на природній простір.

Основними функціями освітньо-виховних заходів, яких потребує територія проектованого заказника є роз'яснення цінності таких територій, навчання поводження сучасної людини у природному середовищі, розвиток почуття ідентифікації із навколишнім простором.

Ці функції можна забезпечити наступними заходами:

- Організація інформаційної роботи серед студентства, що спонукає молодь до розгляду вказаної території як цікавого і багатого матеріалу для досліджень у сфері природничих наук.
- Облаштування орнітологічних, біологічних і інших дослідницьких і спостережницьких станцій як для любителів, так і для професіоналів.
- Організація екскурсійної діяльності за напрямками пізнання рослинного біорізноманіття територій проектованого заказника, орнітологічного, різноманіття тваринного світу лучно-болотистих територій і прибережно-водних ділянок. А також екскурсії, які би висвітлювали історичне значення вказаної території для формування загальної історичної картини Києва. Вказана ділянка завдячуючи її ландшафту, близькому розташуванню до об'єктів інфраструктури дає можливість створювати такі екскурсії для різних вікових груп, включно з групами дітей, різних фахових груп.
- Облаштування екодоріжок із потужним інформаціїним супроводом у тому числі інтерактивним для самостійного відвідування території.
- Організація місць для досліджень, спостережень, дискусій тощо фахівців з природничих сфер всеукраїнського і міжнародного наукового і фахового простору, чому сприяє зручне розташування по відношенню до транспортних об'єктів інфраструктури (аеропорт, станції метро, автомобільні артерії міста).
- Близьке розташування до густонаселених житлових масивів із великою кількістю дошкільних і шкільних навчальних закладів дає можливість

включити територію проектованого заказника у навчально-освітню програму цих навчальних закладів, як практичну освітню базу.

- Облаштування станцій для перепочинку, споглядання ландшафту, велодоріжок і доріжок для прогулянок, що сприятиме пропагуванню здорового способу життя у природному середовищі киян, а отже і виховання бережливого ставлення до довкілля.

Також варто зазначити, що особливо важливе значення проектований заказник у комплексі із сусідніми заказниками мають для таких наукових і освітньо-виховних задач:

1. В Україні спостерігається дефіцит досвідчених фахівців із відновлення водно-болотних угідь. Оскільки десятиліттями у навчальних закладах велося навчання про те, як такі ділянки осушувати, а не відновлювати. Близькість території проектованого заказника і сусідніх заказників «Осокорківські луки» і «Озеро Тягле» до науково-освітніх центрів, зручна транспортна інфраструктура поблизу і загальні розміри цих ділянок дають можливість створити повноцінну дослідну науково-освітню базу з вивчення питань відновлення водно-болотних угідь безпосередньо у межах міста.
2. Загальний розмір трьох заказників і незайманість частини із них надають можливість створити дослідні ділянки для втілення природо-охоронного принципу «Wilderness», який базується на концепції невтручання людини у природні процеси, дослідження і аналіз дії цього принципу.
3. Близьке розташування проектованого заказника до багаточисленних освітньо-виховних закладів, зручна транспортна інфраструктура поруч, різноманітний ландшафт дають можливість для облаштування повноцінних освітніх станцій для дітей і дорослих з роз’яснювальним матеріалом про цінність мертвої деревини у екосистемі, сухої трави і прибережної рослинності тощо.
4. Багатокомпонентність ландшафту надасть можливість створити дослідні станції з вивчення питань відновлення біорізноманіття на ділянках, які зазнали антропогенного впливу (порушення ґрунтового покрову, пожеж, викошування тощо).

Перелік видів діяльності, що пропонується заборонити або обмежити на казаній території

Відповідно до ст. 26 Закону України “Про природно-заповідний фонд”:

За загальним правилом у заказниках встановлюється режим, який відповідає зоні регульованої рекреації. Інше може бути встановлено у положенні про заказник.

Регульована рекреація передбачає наступну діяльність: короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; влаштування та відповідне обладнання туристичних маршрутів та екологічних стежок.

На території заказника заборонено полювання, проведення суцільних рубок, забудова, розорювання земель, змінювати гідрологічний режим території, будівництво гідроспоруд, випалювання рослинності, засміченн“На територіях заказників забороняються суцільні, прохідні, лісовідновні та поступові рубки, видалення

захаращеності, а також полювання та інша діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим положенням про заказник.

Господарська, наукова та інша діяльність, що не суперечить цілям і завданням заказника, проводиться з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження". я території.

Забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території ландшафтного заказника, порушує природний розвиток процесів та явищ та створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси і процеси, а саме:

1) відведення ділянок під дачне будівництво, садівництво, городництво, інші види сільськогосподарського використання території;
2) геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;
3) порушення ґрунтового покриву;
4) застосування будь-яких хімічних засобів, у тому числі мінеральних добрив;
5) будівництво гідротехнічних споруд, каналів, водосховищ, запруд, іригаційних систем, поглиблення, розширення, випрямлення русел річок та інші види втручання в гідрологічний режим території;
6) мисливство, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування;
7) інтродукція нових для території заказника видів тварин та рослин;
8) влаштування звалищ та захоронень;
9) спалювання сухої рослинності та підпали трави;
10) Викошування трави.

Створення ландшафтного заказника місцевого значення «Осокорківські луки - 3» дасть можливість зберегти цінні природні ландшафти лівобережної частини Києва, зберегти, а на певних ділянках відновити біорізноманіття луків, відновити рівень води у заплавних і болотистих угіддях, зберегти лісову частину цієї ділянки, зберегти від всихання і повного знищення малих і великих водойм, зокрема затоки озера Мартишів; покращити рекреаційні характеристики цієї території; здійснювати комплексну охорону заплавних ландшафтів і зберегти природню рівновагу всієї екосистеми міста і області, яка межує із вказаною територією.

Створення заказника має ні тільки велике значення для програми і політики збереження довкілля столиці України, а і значною складовою у реалізації вимог низки міжнародних природоохоронних конвенцій та угод, ратифікованих Україною.

Зокрема це такі конвенції як:

- *Європейська ландшафтна конвенція,* згідно ст. 5 якої Україна зобов'язалася встановлювати та впроваджувати ландшафтну політику, спрямовану на охорону, регулювання і планування ландшафту шляхом прийняття конкретних заходів.

- *Конвенція про охорону дикої фло ри та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція)*, згідно ст. 3 якої Україна має вживати заходи для здійснення національної політики охорони дикої флори, дикої фауни та природних середовищ існування, приділяючи особливу увагу видам, яким загрожує зникнення, вразливим видам, особливо ендемічним, та середовищам існування, яким загрожує зникнення; а згідно ст. 4 цієї Конвенції Україна має вживати відповідних і необхідних законодавчих та адміністративних заходів для забезпечення охорони середовищ існування видів дикої флори та фауни, а також приділяти особливу увагу охороні територій, що мають значення для мігруючих видів.
- *Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (Угода AEWA),* згідно ст. 3 якої Україна має визначати середовища існування мігруючих водно-болотних птахів, які знаходяться в межах її території, та сприяти охороні, управлінню, реабілітації і відновленню цих середовищ.
- *Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (англ. Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, CMS) або Боннська конвенція* — міжнародна угода, підписана в 1979 році в Бонні, яка ставить своєю метою збереження наземних і морських мігруючих видів тварин, також птахів повсюди на шляху їх міграції. Договір був складений під егідою Програми ООН з охорони навколишнього середовища (UNEP) та стосується збереження живої природи та місць існування тварин у світовому масштабі.
- *Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення CITES* — міжнародний міжурядовий договір. Його ціль — гарантувати, що міжнародна торгівля дикими тваринами і рослинами не загрожує їхньому виживанню. Україна приєдналася до CITES в 2000 році. Експорт та імпорт об'єктів CITES в Україні регулюють відповідно до вимог конвенції, а видача дозволів регламентується Постановою Кабінету міністрів N 953 від 25 липня 2007 р. Форми документів затверджені Наказом Мінприроди № 107 від 29.02.2012
- *EUROBATs* — угода, спрямована на охорону популяцій кажанів в Європі

Окрім того збереження природного середовища проектованого заказника дасть можливість і підґрунтя для включення Києва у список міст «Смарагдової мережі» (англ. Emerald network), яка має велике міжнародне значення і сприятиме формуванню позитивного іміджу не тільки столиці, а і країни в цілому у питаннях збереження довкілля.

Використані матеріали

При підготовці обґрунтування були частково використані наступні матеріали:

1. Експертна оцінка сучасного стану біотичного різноманіття проектованого “Екопарку Осокорки” та аналізу екологічного стану озер Небреж, Мартишів і Тягле за авторством співробітників ДУ "Інституту еволюційної екології НАН України:
с.н.с., зав. лабораторії охорони та відтворення біорізноманіття, к.б.н. Зуб Л.М.,
н.с. лабораторії охорони та відтворення біорізноманіття, к.б.н. Прокопук М.С.,
с.н.с. відділу динаміки популяцій к.б.н. Горобчишин В.А.,
с.н.с., докторант Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного, к.б.н. Пашкевич Н.А

2. Випускна бакалаврська робота «Екологічна оцінка водно-болотних угідь м. Києва на прикладі Осокорківських озер» студентки Національного університету біоресурсів і природокористування України, факультету захисту рослин, біотехнологій та екології Сушко Н.О.

Колектив авторів

Еколог Міжнародної благодійної організації “Еколлогія-Право-Людина”, кандидат географічних наук	Полянська Катерина Валентинівна
Голова правління ГО "Українська природоохоронна група", м.н.с. Інституту зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України"	Василюк Олексій Володимирович
Член правління ГО "Українська природоохоронна група", п.н.с.в. геоботаніки на екології Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, доктор біологічних наук	Куземко Анна Аркадіївна
Провідний фахівець кафедри екології та зоології ННЦ “Інститут біології та медицини” Київського національного університету імені Тараса Шевченка	Казанник Віталій Васильович
С.н.с. Інституту зоології ім. І.І.Шмальгаузена, Член ГО "Українська природоохоронна група"	Некрасова Оксана Дмитрівна
Член ГО "Українська природоохоронна група", ННСГБ НААН	Пархоменко Віктор Володимирович

Підпис гр. Некрасової О.Д.
Засвідчую: Зав. канцелярією Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України
16.11.2020